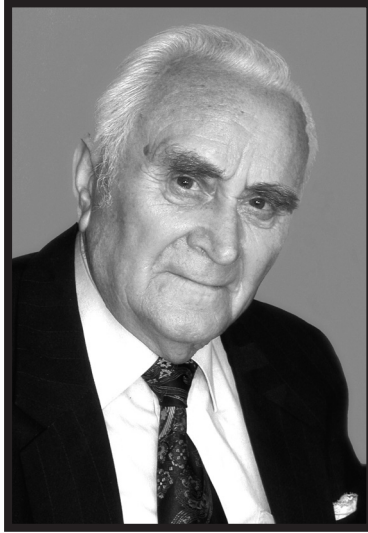

PAMIATKE JOZEFA PONECA

Vladimír Janský, Ján Kautman

Dňa 6. novembra 2006 zomrel v Bratislave vo veku 88 rokov nestor slovenskej prírodovednej fotografie a priekopník populárno-náučnej literatúry Jozef Ponec. V jeho osobe strácame významného človeka, ktorý celý svoj život venoval popularizácii a ochrane slovenskej prírody. A to nielen pomocou fotoaparátu a pera, ale aj množstvom výstav, besied a stretnutí, najmä s mládežou, v ktorej prebúdza lásku k prírode.

Jozef Ponec sa narodil 27. októbra 1918 v Bňovciach, okr. Trnava, ako najmladšie z 11 detí obuvníckeho majstra. Tu v rokoch 1924 - 1930 vychodil Jednotriednu rímskokatolícku ľudovú školu. V štúdiu pokračoval na Štátnej meštianskej škole chlapčenskej v Trnave (1930 – 1933). Pre jeho nevšedné vlohy na kreslenie a rysovanie bol neskôr doporučený na trojročnú Odbornú kartografickú školu pri Vojenskom zemepisnom ústave v Banskej Bystrici a neskôr v Bratislave, kde v r. 1943 školu ukončil ako profesionálny kartograf. Krátko pracoval vo Vojenskom zemepisnom ústave, potom v Nakladateľstve Pavla Gerdelána v Trnave, neskôr v nakladateľstve Obzor. V roku 1950 nastupuje do novozriadeného Slovenského kartografického ústavu v Bratislave ako vedúci kartograf a zároveň aj ako zodpovedný a technický redaktor. Vytvoril rad kartografických diel, bol aj členom autorského kolektívu diela Atlas SSR. Pracovný pomer ukončil v roku 1976, kedy mal už vydaných 9 kníh s prírodovednou tematikou a vydal sa na dráhu slobodného umelca, aby sa mohol naplno venovať svojej záľube – prírodovednej fotografii.

Príroda Jozefa Poneca zaujala už od detských čias a záujem o prírodu podchytil aj jeho učiteľ prírodopisu Peter Jilemnický, ktorý ho brával so sebou na nedefinované výlety, na ktorých povzbudzoval jeho plány a túžby venovať sa jej štúdiu. Tieto plány však narušili zlá finančná situácia (už ako 16 – ročný musel ísť pracovať) a neskôr aj vojnové roky.

Jeho najväčšou láskou sa stali motýle. Spočiatku sa venoval ich zberu a štúdiu, neskôr aj ich chovu. Vytvoril rozsiahlu zbierku, ktorá je už súčasťou zoologických zbierok Slovenského národného múzea – Prírodovedného múzea v Bratislave. Fotografovaniu sa začal venovať tiež už od detstva. Mal asi 12 rokov, keď sa mu do rúk dostal prvý fotoaparát a táto záľuba ho natoľko zaujala, že sa neskôr stala náplňou jeho práce profesionálneho fotografa prírody. Od roku 1959, kedy mu vyšla prvá kniha Potulky lesom, sa spúšť fotoaparátu a pero v jeho rukách nezastavili. Spolu vydal 23 knižných publikácií a okolo 300 kratších článkov, roztrúsených v najrôznejších periodikách. Za týmito strohými číslami sa skrýva namáhavá práca v teréne, dlhoročné štúdium biológie druhov, ktoré svojím fotoobjektívom zvečnil. Len dokonalé poznanie životných pomerov fotografovaného tvora totiž môže priniesť zábery, ktoré v prípade prírodovednej fotografie musia spĺňať okrem estetických kritérií aj vedecko-dokumentačné. Jozef Ponec svojou prácou na tomto poli, aj keď bol dlho „osamelým bežcom“, položil základy pre slovenskú prírodovednú fotografiu a ovplyvnil i rad svojich mladších nasledovníkov. Výnimočný bol aj tým, že vo väčšine svojich kníh si sám urobil aj grafickú úpravu. Počas svojho života vytvoril veľmi cenný fotoarchív, obsahujúci asi 45 000 negatívov a farebných diapozitívov. Všetky sú dôkladne roztriedené a označené a tým, že zachytávajú prírodu v minulých rokoch, prírodu takú, akú ju už v mnohých smeroch dnes nepoznáme, má tento fotoarchív mimoriadnu dokumentačnú hodnotu. Tiež je už majetkom SNM – PM v Bratislave.

Sledovanie života v prírode, zmien, ktoré postupne jej devastáciou nastali a snaha o zachovanie všetkého toho krásneho, čo ho obklopovalo, priviedli Jozefa Poneca do radov aktívnych ochrancov prírody. Bol zakladajúcim členom a dlhoročným funkcionárom Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny.

Jozef Ponec mal aj viacero samostatných výstav s prírodovednou tematikou, ktoré sa stretli s veľkým ohlasom širokej verejnosti. Spolupracoval aj na 4 filmoch s touto tematikou.

Zaujímal a aj naďalej bude zaujímať významné miesto v spoločnosti tých, ktorí našu prírodu nielen objavovali a propagovali, ale sa ju snažili aj chrániť. V našich spomienkach zostane vždy tým milým a priateľským človekom, ktorého život sa stal symbolom intenzívnej práce a lásky k prírode.

Čeť jeho pamiatke!